СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXV. Ч. 54. Джерзи Сіті, Н. Дж., второк, 8. марта, 1927. VOL. XXXV. No. 54. Jersey City, N. J., Tuesday, March 8. 1927. THREE CENTS

АМЕРИКАНСЬКИЙ УРЯД ВИСИЛАЄ ЩЕ ОДНУ НОТУ ДО МЕКСИКА

АЛЕ ЗНОВА ДЕРЖИТЬ ЇЇ В ТАЙНІ.

ВАШИНҐТОН, 5. марта. — Американський департамент стейту подав до відома ґазет, що американський уряд вислав через мексиканьску амбасаду в сьому місті нову ноту до мексиканського уряду.

Поза те, однак, урядники не хотіли дати найменчої близчої інформації, окружуючи непробитою тайною і зміст і наґоду ноти.

Справа непорозуміння з Мексиком ще далі захоплює богато людий, бо питаннє відкликання мексиканського амбасадора Талеса ще далі невияснене. Про причини його відкликання підносилися вже найріжнійші теорії, але кожду збивали, як лишень вона показалася. Говорили межи иншим, що Талес провадив в Америці пропаганду, яка була немила американському урядови, але се заперечили самі американські урядники. Відтак говорили, що Талес є немилою особою, але не для американського уряду, а для самого мексиканського президента Каеса, але й се скоро заперечено. І так справа ще далі лишилася без вияснення.

НАСЛІДКИ СЕНАТОВОЇ ОБСТРУКЦІЇ ЩЕ НЕ ПЕРЕЙШЛИ.

ПРЕЗИДЕНТ ШУКАЄ ФОНДІВ, А ВІЦЕПРЕЗИДЕНТ ЗБИРАЄТЬСЯ ЗМІНЯТИ РЕҐУЛЯМІН СЕНАТУ.

ВАШИНҐТОН, 5. марта. — Як видно з ґазет та публичної опінії, обструкція в сенаті, яка не дала конґресови вікінчити богато важних справ, наробила немало шуму в політичних кругах.

Найважнійше з усього, що уряд лишився без фондів, потрібних для ведення богато урядових справ. Нині президент Кулидж відбув зі своїми міністрами й провідниками палат наради над тим, як сих фондів добути. Найбільше відібється се на американській армії, яку через брак фондів треба буде зменчити на 150,000 мужа. Для других, менче коштовних справ, уряд думає роздобути гроший через ощаджуваннє.

Обструкція підорвала немало престіж сенату та виказала нездарність теперішнього реґуляміну, на що вже від довшого часу вказував віцепрезидент Доз. Досі його переконувань ніхто не слухав, а тепер усі признають йому слушність та заповідають, що йому таки вдасться перевести свої реформи в найблизчій сесії конґресу.

ДЕ ВАЛЕРА ПРИЇХАВ ДО АМЕРИКИ.

ВЕЛИКІ ТОВПИ ВИТАЮТЬ АЙРИСЬКОГО ПРОВІДНИКА.

НЮ ЙОРК, 5. марта. — На корабли Президенті Рузвелті приїхав сюди нині Рамон Де Валера, айриський републиканський провідник.

На його привитаннє вийшли до нього численні делеґації айриських товариств і братцв, на котрих чолі стояли Френк Вол, Джан Финерті й Овен Боген. Його зараз забрали до ситі-голу, де його міський уряд приняв незвичайно врочисто. Меіор міста витав його як „ще одного нюйорського хлопця, який добув собі світову славу".

Має він станути тут яко свідок на розправі, в якій суд буде розглядати право „айриської свобідної держави" до півтретя міліона долярів, які зібрано на бонди для айриського уряду.

ЗНОВА СКАНДАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ЗА ПРОГИБІЦІЮ.

САН ФРАНЦИСКО, 5. марта. — Велика лава присяжних федерального суду постановила нині поставити на суд за нарушеннє прогибіційного закона 61 осіб. Є межи ними наперед залога корабля Федерейшпа, що мав займатися пачкарством горівки з Канади, а відтак директори канадійського підприємства Консолидейтид Експортерз та богато дрібних торговців, які займалися продажю „штофу" зі сього корабля.

Корабель їздив під прапором Панами, але його властителі були канадійськими горожанами, а возив він горівку з Ванкуверу до американських міст на побережу Тихого океану. Процес заповідається сензаційно.

ЩЕ РАЗ СПІЛЬНА АКЦІЯ СВЯЩЕНИКІВ, ПРОПОВІДНИКІВ І РАБІНІВ.

НЮ ЙОРК, 5. марта. — В сьому місті зорґанізувалося спеціальне „церковне й драматичне товариство", яке поклало собі за ціль очистити з неморальности нюйорські театри. Заложили се товариство самі священики римо-католицької церкви, проповідники ріжних протестантських сект та жидівські рабіни.

ВУГЛЕВИЙ СТРАЙК МАЙЖЕ ПЕВНИЙ.

ВАШИНҐТОН, 6. марта. — Досі не зроблено ще нічого путнього, щоби не допустити до страйку робітників копалень мягкого вугля, який дня 31. марта виходить контракт з підприємцями. Як відомо, спроби довести до якогось порозуміння довели до розбиття переговорів.

Тимчасом ціни на мягкий вугіль стали сильно підниматися в гору. Нині Товариство Фабрикантів видало публичну заяву, що мягкого вугля є великі припаси та що через те нема найменчої причини для сеї звижки цін. Деякі юнійні урядники уважають сю заяву страшеннем майнерів.

УЖГОРОД — ОСІДКОМ ПРАВОСЛАВНОГО ЕПИСКОПА.

З „Прагер Прессе" довідуємося, що православний сербський епископ з Новосаду Іриней обняв за дозволом чеського правительства організацію православних церковних громад на Закарпатській Україні. Він обїхав в останньому часі всі більші православні парохії і поселився тимчасово в Ужгороді. Слід замітити, що православна аґітація на Закарпатті, що була сильно розгорілася в перших роках після закінчення світової війни, в останньому часі не тільки не виказує ніяких успіхів, але навпаки — богато її адептів, а то й цілих громад вертає назад до греко-католицької церкви. Православний епископ Іриней мав би отже за завдання ратувати від повороту до унії останки своїх вірних.

ТРУПИ.

Рекорд убивств, скомбінованих із самовбиством, зробив варшавський робітник Маслянка, який вистріляв усю свою родину: жінку, дві сестри жінки, свекруху та шурина. Лишив листа, розяснюючи причину свого вчинку недостачею праці і поганим відношенням до нього всієї родини, яка обікрала його. — Одночасно на вулиці у Варшаві найдено пробитого у ночі ножем 19-літнього хлопця. — Перемишль записав у своїй хроніці аж 3 трупи: у готелі застрілився якийсь Фельдер з Устрик Дол., по причині непорозумінь із батьком. Комісар скарбової сторожі Лісікевич застрілився наслідком фінансових клопотів, а залізничий урядовець Кнота втопився у розпуці, що не може прийти до порозуміння з родиною. — У Львові на залізничім шляху біля Клепарова найдено тіло відомого злодія Будзінського, який імовірно вискочив із вагону перед контролею, коли їхав „зайцем" і вбився. — 19-літня служниця Дяківна, забавляючись санковим спортом по збіччях „Стрийського парку" у Львові в товаристві жовніра, розторощила собі голову об дерево. Як на один день то за багато!

ПОЖАРІ В ГАЛИЧИНІ.

В Глуховичах коло Львова вибух недавно пожар на обійстю братів Слабіцьких. Пожар вдалося завчасу погасити. — В Бориславі повстав пожар з причини необережности одної господині, яка залишила огонь в печі і сама вийшла з хати. Огонь огорнув 5 склепів. Пожар вдалося злокалізувати. — В Дрогобичі на передмістю огонь обхопив кілька будинків. Міська пожарна сторожа приїздкає з зіпсутими сикавками хіба на те, щоби зазначити, що й Дрогобич має пожарну сторожу. Та дрогобицька міська сторожа все таки має свою амбіцію: робила пакости другим пожарним сторожам, які успішно гасили огонь. Мовляв, пощо вони пхаються в чужий район? Пуста амбіція. Краще понаправлялаби зіпсуте знаряддя, бо в дотеперішному стані воно надається на параду 3-мая, одначе гасити огню ним не можна.

РЕФОРМИ ПОДРУЖА.

Найтривкійші закони найсильнійших держав не можуть удержатись під напором вітрів, які принесли останні роки воен і революцій. Мім цими законами, сильно захитаними, є закони про подружа, які громадяне ріжних держав стараються обходити ріжними хитрощами, зміняючи обряд і релігію. Правнича комісія німецького парляменту приготовляє реформу про розвязання подружа, яке на думку дотичного референта слід уневажнити з таких причин: 1) Надто поспішний шлюб, наслідком легкодушности або під напором зовнішніх обставин, (як це бувало часто в останній війні); 2) Суперечність темпераментів чоловіка та жінки, які доводять до вічних конфліктів. Тут мається брати на увагу подружа людей з вищим духовим розвитком, головно письменників, артистів; 3) Ріжниця релігії подружої пари, з яких одно змінило її лише формально, а одно вразливе на релігійніочуванія; 4) Зовнішні нещастя, деякі недуги. Дуже характеристичне те, що майже одночасно в Англії епископи, зібрані на соборі, мають намір змінити довоєнну формулу присяги жінки, яка замісць слів: „обіцюю послух свому панові" маєприсягати „обіцюю кохати та шанувати свого мужа".

ПРИМХИ СЛАВИ.

Образ французького маляра Руссо п. з. „Митар" продано недавно за 520 тисяч нім. марок. З Русса довгий час насміхалися т. зв. знавці мистецтва і він умер у нужді. При цій нагоді паризький „Пті Журналь" оповідає подібну історію про иншого знаменитого французького маляра Ренуара. Одно богате подружа замовило у нього портрет своєї маленької дитини. Але образ викликав загальне похитування головами „знавців" і батьки були щасливі, коли мамка, як покидала їх дім, згодилася забрати зі собою й „богомаза". Селянка взяла портрет як памятку по дитині на село, але небаром образ найшовся у торговця творів мистецтва. Батьки тимчасом стужилися за портретом і стали шукати його. Тимчасом один меценас мистецтва відкупив його за 100 тисяч франків і родичі мусіли богато доложити, щоби відкупити портрет своєї дитини. Від тоді мати з гордістю показує своїм гостям твір Ренуара, завішений у кімнаті на „почеснім" місці й оповідає про гарний рисунок і краски образу.

ШВЕДИ ЧИМРАЗ ВИЩІ.

Штокгольмські ґазети повідомляють: Досліди військових властей у Швеції над висотою тіла 20-літних новобранців виявили, що середня висота в 1925 році виносила 1,727 метра, а в роках 1916—1920 висота новобранців була о 10 міліметрів, а в 1903—1905 роках о 20 міліметрів менша. Не менше як 360 рекрутів було високих аж на 1 метер 88 цм. В останньому 20-тилітті пересічна висота рекрутів збільшувалася на 1,4 міліметра річно.

НАЙДОВШИЙ ЗАЛІЗНИЧНИЙ ТУНЕЛЬ В ЕВРОПІ.

Від 1920 року працюють Італійці над безпосередньою залізничою сполукою між Больонією і Фльоренцією. Досі подорож з одного до другого з тих міст тривала 3½ год., а після вибудування тунелю час той вкоротиться до 1½ години. Давна лінія виносить 131 км. і піднимається до 600 метрів високо. Нова лінія буде виносити шістьдесять кілька км. Тунель матиме 18½ км. довжини. Сімпльонський тунель має щоправда 19.7 км., але ділиться на дві части, отже новий тунель буде найдовший в Европі. Мають його скінчити в 1929 році.

ПОЛІЦАЙ ЗАСТРІЛИВ ЗЛОДІЯ.

Оноді в Ярославі в ночі поліцай, який сторожив коло будинку скарбової каси, зачув підозрілий стукіт коло комірчини цукорника. Зайшов в огород і побачив злодія, що добувався до середини. Хотів його зловити, одначе злодій вдарив поліцая штабою і дав ногам знати. Вже лежачи на землі, поліцай стрілив. Заалярмований вистрілом поліцай з сусідної вулиці побіг на ратунок. По дорозі побачив втікаючого злодія. Стрілив за ним. Стріл був смертельний: злодій згинув на місці. Називається він Сава Боровіц і є родом з Радової.

ВИРОД.

На днях львівський суд засудив Стефана Палія з Новосілки коло Щирця за насильство над рідною донькою. Донька в суді визнала, що мала від батька дитину. Коли вона після смерти дитини хотіла вийти заміж, вирод-батько не дозволив, мовляв — вона з ним має жити. Розжалоблена донька тепер все виявила і справа опинилася в суді. Цей звироднілий чоловік, вернувши з Америки, майже увесь маєток (около 12 тисяч долярів) пустив на розпусту. Має в селі 12 нешлюбних дітей. Вкінці причепився до власної доньки. Для такого злодія 6 місяців тюрми за мало!

ІНФЛЮЕНЦА В ТЕРНОПОЛІ.

Інфлюенца (еспанка, грипа) в Тернополі робить великі спустошення. Денно занедужує пересічно по 400 осіб. На щастя перебіг недуги легкий. Досі було всього кілька ускладнень (а такі все приходять, коли недужі на еспанку за скоро покидають ліжко).

ПІШОВ ШУКАТИ ЗА СКАРБАМИ.

Віденець капітан Довзер Левін, славний вже з пошукування за захованими скарбами, дістав дозвіл шукати під шенбрунською палатою, в якій мешкали колись австрійські цісарі, старих скарбів, закопаних там в часі турецького і наполеонського наїзду.

БУДУТЬ БОРОНИТИ СЕБЕ ГРУБИМИ ПАЛКАМИ

ЧУЖИНЕЦЬКІ ВІЙСКА БУДУТЬ ВЖИВАТИ ШТИКІВ ТІЛЬКИ В ОСТАТОЧНІЙ ПОТРЕБІ.

ШАНГАЙ, 6. марта. — Чужинецька армія обговорює всі можливі деталі евентуальної боротьби з місцевим населеннем і з хінською армією. Щодо населення вирішено на случай революції не вживати проти товпи оружя, а тільки грубі палки, які розділено між жовнірів. Перші чотири ряди будуть боронити себе палками, а колиб їх побили і треба було втягати до боротьби дальші ряди, ті вже будуть стріляти.

На загал думають, що до такої боротьби не прийде, бо населеннє вигляде спокійно і на зверх не видно ніяких заворушень. Тихцем одначе йде сильна аґітація з боку робітничих юній, звернена проти чужинців і взиваюча до ґенерального страйку. З того боку можна надіятися найбільших несподіванок. Кромі сего подають, що тисячі аґітаторів насилає кантонський уряд, а вони рівнож бунтують нарід проти чужинців.

ЩЕ Й ТОМУ ЗАХОТІЛОСЯ СТАТИ КОРОЛЕМ.

ВІДЕНЬ, 6. марта. — Диктатор малої і бідненької собі албанської республики забажав стати королем. Агмед Зогу Бей вже навіть виготовив для себе в Італії золоту корону, яку вже мали секретно привезти до Албанії.

Разом з тим курсують вісти, що молодий 30-літний Зогу хоче женитися з якоюсь принцесою. Поінформовані одначе перечать тому, бо кажуть, що він від трох літ заручений з дочкою найбогатшого і найбільш впливового Албанця Шефкета, який зглядив би його в короткім часі, колиб він покинув тепер його дочку. Родинна й особиста пімста панує ще в Албанії й тепер.

ВІДКРИЛИ НОВЕ ПАСМО ГІР НА СИБІРИ.

ЛЕНІНҐРАД, 6. марта. — Ґеольоґічний інститут оголосив, що наукова експедиція професора Обручева відкрила невідоме досі нове пасмо гір, яке довге на 1000 миль, а широке на 300. Деякі гори високі на 11.000 стіп. Гори находяться в Якутській области здовж ріки Індікірка. Назвуть їх по всякій правдоподібности іменем Леніна.

ЕҐИПЕТСЬКІ СЛІДИ В ПОЛУДНЕВІЙ АФРИЦІ.

КЕЙП-ТАВН, Пол. Африка, 6. марта. — Два пастухи, які шукали за худобою, яка пропала, знайшли печеру з дуже цікавими малюнками. Про те дали знати проф. Імпей, знатокови старинностий. Він то ствердив, що ті малюнки походять цілком певно з давних еґипетських часів. Подібні малюнки походять рівнож з рук Бушменів, але ріжниця та, що бушменські малюнки представляють особи нагі, а еґипетські все в одягу.

ЗНАЙШЛИ СЛІД ПО ЛЕТУНАХ, ПРОПАВШИХ В ПУСТИНІ.

ПАРИЖ, 6. марта. — Через чотири дні шукали за залогою аероплану Урагвай, який мав відбути подорож з Італії до Полудневої Америки, а розбився в Мароко серед пустині. Всі вже думали, що летуни або згинули в пустині, або попали в руки диких племен. Вислано експедицію, яка впала на слід. Летуни впали в руки магомеданських племен, які одначе віднеслися до них дуже приязно і відставили їх до безпечного місця, звідки можуть безпечно розпочати подорож з поворотом до Італії.

АНҐЛІЯ ВИСИЛАЄ ДРУГИЙ КОРАБЕЛЬ ДО НІКАРАҐВИ.

ЛОНДОН, 6. марта. — Лондонські часописи подають, що на днях вийде до Нікараґви другий воєнний корабель, щоби улегшити службу попередному кружлякови, який має боронити анґлійських інтересів в Нікараґві.

ВБИЙСТВА В БОЛҐАРІЇ.

СОФІЯ, 6. марта. — Комуністи забили послідної ночі Н. Ікономофа, який був шефом секретної комісії. Знова ґрупа анархістів зробила напад на касу одного з державних департаментів і розграбила її.

ЛЕТУН НАСТРАШИВ ЦІЛЕ СЕЛО.

ПАРИЖ, 6. марта. — У Воґезьких горах залюбився, як кажуть, французький летун в одній з учениць, які ходили до семинара в селі Ромірмонт і для її приємности літав довший час над шкільним будинком і над селом та виправляв у воздусі всілякі акробатичні штуки. Ціле село збіглося і приглядалося з великим страхом аеропляниви, який летів майже над самими їх хатами. Всі сподівалися якогось нещастя та журилися, на чию то хату і голову то нещасте спаде. Дівчата знова повихиляли голови через шкільні вікна і сміялися. А летун поробив свої штуки та полетів. Громада одначе свого не дарувала і в суд. Мимо штуки і сприту летун буде мусів відповідати перед судом, бо летів нижче як приказує устава. Не вільно летіти над селами нижче як 1000 метрів.

ВИБРАЛИ „МИСС ДЖЕРМЕНІ".

БЕРЛІН, 6. марта. — Вкінці таки вдалося вибрати королеву краси, яка має репрезентувати німецьку жіночу вроду на міжнародній конкурсі краси, який відбудеться в Америці. Є нею 21-літна Ґільдеґард Квандт, стенографка, чистої крови Германка з синіми очима і довгим ясним волоссєм. Її вибір стрінувся з великим протестом з боку других дівчат, з яких деякі аж помліли з досади, коли почули вирок.

ТЕПЕР ПРИЙМАЄТЬСЯ ЧЛЕНІВ БЕЗ ВСТУПНОГО

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office at Jersey City, N. J.
on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103
of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЖЕРТВЕННІСТЬ — МІРИЛО ПАТРІОТИЗМУ

Вже минула Різдвяна Коляда. Минув той момент в нашім американськім життю, в якім ми кождого року в своїх благородних почуваннях і в своїм привязанню та любови до країни наших батьків та дідів, складаємо жертви на модерну збрую, на поширення просвіти і науки серед нашого народа в старім краю. Таку жертву зложили ми й сього року.

Ті, що зневірені у власні сили народа, говорили і писали, що теперішня боротьба, яка тут завелася між епископом д-ром Богачевським і приклонниками Скоропадського а українським загалом, спричинить тільки деморалізацію і здержить всяку допомогу старому краєви. Другі знова твердили, що чесна боротьба, яка змагає до освідомлення і визволення нашого народа зпід польських впливів і темноти, може хиба тільки наш нарід піднести. А піднести його треба було, бо всюди слідний був тільки занепад, а жертвенність то вже цілком була підупала.

Як тепер бачимо, відносини поправилися. Нарід більш інтересується загальними нашими справами і більш жертв складає. А сьогорічна коляда на старий край є найбільшою, яку колинебудь в Америці наш нарід зложив. Се видно вже зі самих звітів Обєднання, яке зібрало титулом коляди $5,408.05. На саму Рідну Школу висилало Обєднаннє як сьогорічну коляду $3,000, $450 на інвалідів, $300 на тов. „Просвіта" у Львові, $350 на політичних вязнів і т. д. А до того слід ще додати, що за послідні чотири місяці зібрало Обєднаннє на край $8,820.72.

Не є ті жертви так великі, щоби ними можна аж одушевлятися. Та коли зважимо ті важкі відносини, серед яких доводиться нам ті жертви збирати, треба признати, що американські Українці під зглядом патріотизму і привязання до старого краю не стоять позаду других народів. Бо навіть в тяжких відносинах добуваємо те, на що нас стати. А жертвенність є найкрасшим мірилом патріотизму.

Та жертвенність має не тільки моральну вартість, але й велике виховавче значіннє. Нею, коли її будемо плекати систематично, можемо діпняти сего, чого діпняли Шведи в Америці. Є їх тут кілька міліонів, а живуть головно на заході, на фармах вже понад 300 літ. Мають своїх сенаторів, а мали й говернорів. Говорять по англійськи і швецьки і традиції заховали швецькі. А тепер зібрали в однім тільки тижни $1,500,000 на те, щоби піднести швецьке імя і славу швецького народа. По сотках літ задержали вони отже духову звязь з старим краєм, бо сотками літ піддержували і тут на американській землі свої традиції, а жертвенністю привязаннє до країни своїх прадідів. Добрий це примір для Українців в Америці.

РОСІЯ И ПОЛЬЩА ГОТОВЛЯТЬСЯ

В звязку з подіями в Китаю відносини між Англією й Радянським Союзом що-раз більше ще загострюються.

В громадянській війні, яка ведеться в Китаю, що-раз більше перемагає південне, Кантонське правительство, яке стоїть у приязних зносинах з Радянським Союзом. Се правительство змагає до того, щоб обєднати цілий край і визволити його з теперішньої неволі чужих держав, у якій в дійсности Китай знаходиться. Воно стоїть на тім, що Китай повинен стати справді незалежною державою, щоб його відносини до великих европейських держав, а також до Японії і Злучених Держав Північної Америки спиралися на основі рівнорядности, а не на основі дотеперішних концепцій, які роблять Китай в дійсности кольонією згаданих держав. Ся політика кантонського правительства звертається в першій мірі проти дотеперішнього становища Англії в Китаю. А що Кантонське правительство в своїх змаганнях має підмогу Радянського Союза, то весь гнів Англії звертається проти нього. Англія думає, що як би не „большевицька агітація", то Китай не бунтувався би проти великих держав цівілізованого світа, тільки зносив би далі терпеливо їх опіку.

Очевидно, є це стара історія, що кождій, хто панує і бачить себе в своїм пануванню загроженим, шукає причини в ріжних посторонніх впливах, в ріжних „агітаціях" і т. д. Вистане вказати, як зразу польська шляхта, а потім усі Поляки в Галичині бачили причину українського руху то в „московських рублях" (коли ще пробудження українського народу в Галичині мало москвофільську закраску), то в „німецьких марках", то в „радикалізмі", „соціялізмі" і инших „ізмах". Або й тепер, чи не обвиняє Польща українського й білоруського визвольного руху в большевизмі? Ясна річ, нікому не хочеться зрікатися панування, й кождий пануючий думає, що якби не чиясь „агітація", то раби вічно були би вдоволені своїм рабством.

Коли мова про „агітацію", — мені здається, що зі становища пануючих корінем усего „лиха" є **просвіта.** Доки нарід темний, доти вірить, що пануючі (чи се був монарх, чи февдальний лицар, чи хочби сільський поміщик, якому мужик робив панщину!) се якісь висші, надземні істоти, яких сам Господь Бог призначив до панування так само, як просту людину до рабства. Зверніть увагу, що пануючі все стараються позискати для себе церкву, яка голосила, що всяка влада походить від Бога і треба її слухати, що треба бути покірним, що суд над своєю кривдою треба оставити Богови, який покарає кривдника на тім світі...

Та як тільки проста народня маса навчилася читати, як читання хоч-би навіть тільки св. Письма (тому прим. католицька церква забороняє свобідне пояснювання св. Письма!) почало в ній будити думку, — пропав супокій пануючих! Тому я думаю, що основою всякого „бунту" є **просвіта.** Але тепер уже запізно просвіту касувати...

Просвіта є також основою „бунту" Китаю проти „цивілізованого світа". Адже Китайці в европейських школах, з европейської преси, літератури, науки навчилися всіх тих ідей, які „цивілізований світ" видумав для себе, — що згадаю хоч би про ідею державної суверенности і рівноправности. Чому-ж ся ідея має бути тільки важна для „цивілізованих держав", а Китай має оставати на положенню кольонії „цивілізаторів?!" А змагання Кантонського правительства до осягнення дійсної суверенности Китаю противиться інтересам Англії — і тому англійське правительство кричить про „большевицьку агітацію".

Та треба все таки признати, що не всі англійські політичні круги думають таксамо як консервативне англійське правительство. Не тільки Партія Праці, але також ліберальна партія признають змагання Кантонського правительства оправданими.

Одначе англійське правительство все ще стоїть уперто на тім, що як би не політака Радянського Союза, Кантонське правительство не мало би теперішньої сили. Тому відносини між Англією й Радянським Союзом що-раз більше загострюються. Консервативна партія що-раз голосніще домагається від англійського правительства, щоб воно зірвало дипльоматичні зносини з Радянським Союзом і викинуло з Англії радянське посольство. Як далеко се загострення зайде, годі знати. Але воно може дійти навіть до війни.

На сей випадок Англія оглядається за союзниками проти Радянського Союза і бачить їх в російській іміграції і польськім імперіялізмі. Обома сими силає думає послужитися Англія на випадок війни з Радянським Союзом і обі сі сили, надіючися на Англію, готуються до акції. Російська іміграція числить на відбудування Росії, Польща на забезпечення свого володіння над українськими й білоруськими землями, а по змозі й на розширення своїх теперішних границь.

Проф. Д-р Мих. Лозинський.

„КРЕСОВІ РОЗЧАРУВАННЯ".

Краківський „Час" з 19. січня ц. р. в статті „Депольонізація" (відпольщування) плаче над упадком польщини на Волині. А притоку до плачу дає йому визначення чергового земельного запасу, який мається в цім році розпарцелювати. На Волині по інформаціям автора статті є 254 двірських осередків. „Що правда, пише він, вони рідко розсіяні по краю, одначе **могутньо промінюють польщиною**". Якщо їх розпарцелюється, так пропало це „промінювання", бо теперішні дідичі, з хвилею обмеження їх до кількасот моргів, не зможуть опертися гордо українському морю, підпадуть під його вплив і з часом „зхлопіють". „Промінювати польщиною" вони можуть, як довго є власниками великих просторів, бо тільки в такому випадку можуть держати більшу скількість Поляків — офіціялістів, ріжної служби і т. д., будувати костели, каплиці, польські школи і т. д. Осадники, військові і цивільні, як каже автор (кресовець з Волині!), завели. Наведемо його слова:

„Осадництво зовсім завело надії, які покладано на нього. Роздані парцелі по більшій части не забудовані й експльоатується їх в найбільш дикий спосіб: офіцири і урядовці випарендовують їх, а жовніри можуть управляти хіба в той спосіб, що женяться з дочками заможніщих місцевих селян. Під оглядом польщини не відграють вони ніякої ролі. Мрією власників цих парцель є продати їх. І тільки те, що правительство не дає їм формального переврасненя, не мають змоги здійснити свого побажання".

Автор висловлює своє тверде переконання, що хто з цих осадників не продасть свойого наділу і не втече, скорше чи пізнійше втопиться в окружаючім з усіх боків українському селянському морю.

А цивільні осадники, яких богато наплило сюди в рр. 1921—1922, по більшій части вже продали свої наділи і повтікали назад на Мазурщину.

Згадує автор теж місцевих латинників, значить — той польський елемент, який сидить на Волині від богатьох поколінь. Зі здивуванням стверджує, що вони підчас виборів голосували на 16-тку, тобто на українську лісту. Вони в дійсности вже винародовлені українським окруженням, від якого ріжняться тільки окремим родом літургії і мови в костелі. Куди більше гарту виявляють німецькі і чеські кольоністи, які зберігли свої національні питоменности. Він зазначує, що причиною цього є не тільки кепська політика кресова польського уряду. „Є це — каже він — щось неначе ослаблення польської кольонізаційної здібности". Він дивується, мовляв — колись польські кольоністи заганялися по Дніпро, залишалися на місці і не винародовлювалися (а ще й „промінювали польщиною"). І кінчає сумнівом, чи не є це два окремі елементи — ці історичні і сьогочасні кольонізатори (колись ішла на схід шляхта, а тепер хлоп — Мазур). Дописувач „Часу" авторитетно стверджує, що польськість на Волині корчиться, що кольонізаторські омани пирскають, що єдиний засіб збереження польщини на Волині — це залишити в руках поміщиків їхні лятифундії. А для нас невдача кольонізації українських земель мазурськими хлопами є підтвердженням давно відомого нам факту, що польський селянин стоїть під оглядом духової культури куди низче від українського селянина, отже він не може винародовлювати, може на наших землях хіба тільки зукраїнщитися, або пятами накивати туди, звідки приплив. Повчаючий приклад для нас з села Оріховець (перемиського повіту), де старші кольоністи зукраїнщилися і на прохід не терплять новонаплилих Мазурів. Хоча це село недалеко від польської етноґрафічної території, хоча під боком є міста, залиті польським елементом (цього нема на Волині).

МІТИНГИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Тов. Вільних Козаків, від. 316, повідомляє своїх членів, що квартальні збори відбудуться в четвер, дня 10. марта, о годині точно 8-ій вечером. Обовязком кождого члена на квартальних зборах явитись, а довгуючі члени мають довг заплатити сего місяця. Котрі члени не були на бали 26. лютого мають заплатити сего місяця тікет 50 ц. Члени, котрі ще мають довги з минувшого року, зволять сего місяця вирівнати. Екзекутивний комітет зготовив статут для товариського дому, котрий буде читаний на сих зборах, тож кождий член повинен буте присутний і знати статут дому. — В. Гурянський.

Романтичний Китай.

Перше питання, яке насувається мандрівникові, коли він перед брамами Пекіну або Шанґаю вийде на отверте поле, є: де ті скелі із звисаючими смереками, вючі ріки, які так часто подивляємо на малюнках китайських малярів? Китайський краєвид на загал одноманітний, око не має на чім задержатися. Цілими годинами їде залізниця степами, глинястими околицями, або рижовими мочарами, поперекроюваними вузкими полевими доріжками. У тих брудних водах відзеркалюється понуре небо, так що здається, начеб полеві робітники стояли на великих зеркалах, які треба би порядно відчистити. Прикметою китайського краєвиду є порох, тисячелітній жовтий пил, що на все насідає. Пошивані глиняні хати, жовті, нечисленні дерева жовті, худоба жовта, люде жовті. Все пригадує смерть, суету. Бо в Китаї частіше побачити оселі мерців — цвинтарі, ніж оселі живих — села. З тих сумовитих рівнин не вийшов ні поет ні маляр. Вони брали теми з гористих околиць, де є скелі й яруги. Яруги найбільшої китайської ріки — Янґ-Тсе-Кянґ — є найгарнійші. Та чужинцеві тяжко приходиться відвідати ті мальовничі околиці, бо Китай так як би не мав залізниць. Подорожувати треба верхом на мулах, бо возом годі їхати глиняними дорогами, поораними глибокими ровами. Така подорож то мука, а крім того не виключене, що мандрівника-чужинця можуть напасти бандити і держатимуть як закладника.

В мальовничих дебрах Янґ-Тсе-Кянґу є скелі високі як вежі, а між ними вється ріка з плоскими човнами. На тих човнах проводять усе своє життя рибалки і лоцмани, з жінками і дітьми, бо не мають власної домівки. Вони раді, що можуть мати бодай своє човно. Бо інакше мусіли би заробляти на хліб наче тяглова (робуча) худоба тягнути горі русла великі джунки (човна), рачкуючи і зігнувшись до самої землі. Так тяжко працюють кулі.

На вершках гір пишаються святині, розсипаються або вже розсипалися. Воздухом несеться звук дзвона. Тут криються безмежні скарби архітектури і різбарства. Китай був учителем Японії на полі мистецтва.

Гарні є теж околиці Ганкоу. Місто це лежить також над рікою Янґ-Тсе, окружене озерами. Озера не були би такі гарні, колиб не прикрашували їх твори архітектурного мистецтва. Китайці любуються у стоячих водах. У Шанґаї є плаваючий чайний павільон. Води ці смердять страшно, але вони прикрашені світючими ліхтарнями і павільончиками. В саді літної палати в Пекіні є мармуровий корабель. Гарний помисл: посеред озера корабель із білого мармуру. Озера біля Ганкоу і західне озеро Ганчоу — то також зразки приборканої природи. Береги лише в кількох місцях свобідні, зрештою прикрашені гарними терасами, мальовничими сходами для причалювання і брамами.

Південний Китай, хоч також богатий в гористі околиці й прегарну красу, ще менше знаний, як північний Китай. Сюди чужинці приходять, щоби якнайскорше доробитися маєтку і як стій вертають на батьківщину. Тому не мають часу подивляти красу. Тут чужинці обертаються в концесійних полосах Шанґаю, Кантону й Гонґконґа, а мало хто важиться заглянути в китайські дільниці — хочби задля немилого їх запаху. А околиці Гонґконґа або Шанґаю мають також свою красу. Там, де чужинці поселились на довше, побудували шляхи для автомобілів. При помочи тягарових авт навідуються в глибину краю найнеприступнійшими дорогами і відчаровують таємниці краю, так само як таємниці арабської пустині.

* * *

Люде, які добре знають Китай, кажуть, що **Пекін** репрезентує **Китай завмерлий, минулий; Шанґай** — Китай **новочасний, Кантон** — Китай **будуччини. Пекін** із старинними мурами, з червоно-жовтою міською брамою в татарській дільниці, з крівлями із синьою ґлязурою, пригадує в дечому велич Риму, славу Греції і люксус Парижа. Цісарська палата у Пекіні, що належить до археольоґії, є музеєм старинностей, із давніх часів, які вже не вернуться, бо Китай скорою ходою поступає на стрічу новим часам, до нового життя, відроджується.

Шанґай — то **азійський Лондон.** Має широкі вулиці, електричне освітлення, ґаз, водопроводи і всі, незнані в решті Китаю, західні вигоди. Автомобілевий рух такий як у **Ню Йорку,** телефони працюють англійською системою. Чудовий прибережний сквер зарезервований чужинцям для проходів. **Китайцям там вступ заборонений.** Управа міста є в руках білих. В Шанґаї живе півтора міліона Китайців, а ледви 40,000 чужинців.

У Кантоні, хоч лежить недалеко анґлійського Гонконґа, правлять Китайці. Це є між іншим тому, що більшість населення (як уже вище згадано) жиє від століть на човнах, т. зв. **сампунах,** на широкій ріці. Ці сотки тисяч людей творять самі для себе місто. В тім плаваючім місті жиє, працює і вмирає Китаєць. Кантон має також електричне освітлення. Часть своєї електрики передає Кантон сусідньому островові Гонам. Там процвітає **шовковий промисл.** Тепер **управляє** цим **островом якийсь Лейфукльом, що** замолоду **був уличником,** пізнійніще бандитом, аж дослужився ранґи ґесерала. Той адміністратор **не знає ні читати ні писати.** Але він побудував на своїм острові христіясську школу, а сина своєї шестої жінки віддав на науку заграничним місіонарям, щоби вивчили його на доктора.

При всякій нагоді складаймо жертви на Сиротинець - Захист Українського Народного Союза.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

Рочестер. І. Б. — Лист з краю враз з покликом ми Вам звернули. Пишете відозву на свистках паперу і так невиразно, що годі її відчитати. Не можна сего ні справити ні переробити. Чи Ви уявляєте собі, скільки Ви часу і труду забираєте редакції на читаннє таких відозв? Ми змушені їх відкидувати.

В. Гасій. Трентон, Н. Дж. — Доповнюємо спис жертводавців: Павло Гольгун $2; по $1: Микола Забитовський, Михайло Шамлей і Іван Мороско.

Українець з Кемден, Н. Дж. — Гаркавенко тому не винен, коли Поблик Леджер пише, що він Росіянин. Нам прислали витинки з других міст і там пишуть, що він Українець. А нюйорські часописи одні пишуть, що Українець а другі, що Росіянин. Сам Гаркавенко маніфестується всегда справжнім Українцем.

Н. И. С. — О скілько нам відомо, Гаркавенко зі Стечером ще не боровся.

ВІДГУКИ НА ДОПИСИ.

Гр. Степан Дзера зі Степелтону, на Стейтен Айленді, повідомляє редакцію, що в дописі про сю місцевість, поміщеній в 49. числі Свободи, зайшла невеличка похибка. Пропущено саме в списі товариств-жертводавців, що відділ 213 Українського Народного Союза з Байону жертвував на Народний Дім у Степелтоні 20 долярів, а о. І. Захарко в. імени Сестрицтва з Байону зложив чек на 10 долярів.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

Дня 11. лютого б. р. помер в Вунсакет, Р. Ай., Юрій Бурак. Родився покійний в селі Лежанівка, повіт Скалат, Галичина, а приїхав до Америки 1913 року. Був він весь час щирим робітником на поли національнім і культурнім.

Приїхавши до Филаделфії, Па., вступив там до Товариства Січ, а коли приїхав до Вунсакет, Р. Ай., в 1919 р., вступив сейчас до Т-ва Зап. Січ, від. 206 У. Н. Союза, а рівнож вступив і до Української Банди, де був завсігди взірцевим членом і добрим музикантом. По році свого членства був вибраний бібліотекарем і господарем інструментів, а протягом кількох літ вже грав на кількох інструментах. Він завсігди дбав про розвій банди і старався ще других до того заохотити.

Брав участь в кождім народнім святі, не питаючи о заплату. Йому ходило головно о культурне діло. Покійний вступив до У. Н. Союза в січни 1921 року і був його членом до послідної хвилі.

Лишив жінку і чотиролітну донечку. Зійшов з сего світа в самім розцвіті життя, бо мав заледви 31 літ. Помер на серцеву недугу.

Похорон відбувся 13. лютого. Взяла в нім участь майже ціла Вунсакетська Громада, бо на те собі покійний заслужив. Громада не забуде його ще довгі літа. В. И. П.

С. Ґурбель.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

„ПО ДІЛАХ ЇХ — ПІЗНАЄТЕ ЇХ".

Так пише Св. Письмо, яке голосять по наших церквах наші священики, і тому певно ніхто не возьме мені за зле, що я сю міру Св. Письма приміряю до самих таки священиків, що се Св. Письмо голосять.

У старому краю польський уряд всіма силами пробує наломити нашу церкву на службу Польщі. При помочи конкордатів, целібатів, латинщення українського греко-католицького обряду силуються зробити українську церкву орудєм польщення нашого народа.

Бачучи, що українські імігранти в Америці можуть легко виступити в обороні свого народа та запротестувати проти вживання їх церкви для польських цілий, польський уряд вплинув на Рим, щоби й в Америці почати відповідним способом польську акцію. Звідти то почалася в Америці проповідь до нашого народа, що наш нарід не повинен покладатися на демократичні засади, яких нас учить прибрана вітчина, але слухати середновічних засад, на яких спиралися давні держави, а нині Польща. Нас почали вчити з церковних проповідальниць, що демократичний устрій, влада народа, управа народа се все пусті забобони, противні вірі, а затє, ми повинні сліпо слухати того, що нам кажуть наші „духовні провідники", яких нам прислано з Риму. Нас почали вчити, що нарід не має права домагатися правити сам собою, бо нарід має лишень платити й сліпо слухати, а правити народом мають ті, яких „Бог на се покликав".

Наші вороги перечислилися в своїх обрахунках. Вони сподівалися, що як нам зачнуть голосити таку проповідь з амбон коронованї голови з берлами в руках, то ми сейчас упадемо навхрест перед амбонами та сліпо підемо в польську кошару. Польська агітація була справді великою пробою для нашого народа. Наш нарід мав нагоду показати, чи він дійсно заслугує собі на назву самостійного народа. Він мав нагоду показати, чи він слухає бунка або прокляття, чи може слухає свого сумління.

Вороги помилилися. Наш народ послухав свого сумління. Він показав, що ми не є отарою овець, але громадою свідомих людий. Ми показали, що маємо такі самі домагання, та стремління, як мають другі народи. Ми хочемо бути рівними з другими народами й правити своїми справами так, як другі народи хочуть бути рівними й правити своїми.

Показали се наперед наші громади, товариства, відділи, братства, які протестували проти диктатуру чорного інтернаціоналу, проти польської пропаганди, проти монархізму й латинщення нашого народа. Ми показали се тисячами дописий. Відтак нарід показав найкраще, як зібрався на конгрес церковних громад та вислав на нього представників з майже всіх закутин краю.

Нарешті й українські греко-католицькі священики побачили, що їм далі мовчати не можна. Хоча й вони є під обухом Риму та його слуг, вони побачили, що так далі бути не може. Як священики церкви будуть далі позваляти, аби Рим провадив серед нашого народа політику латинщення й польщення, а священики проти сього не скажуть свого слова, то така політика священиків скінчитися мусить так, що наш свідомий нарід відступить від церкви. Священики бачили, що вони вже далі мовчати не можуть, бо прийшла хвиля, коли й камінне вже заговорилоби. І священики зібралися на паради до Ню Йорку та сказали своє слово.

Священики знають, що їх за се слово правди не похвалять. Вони знають, що Польща їм свого не подарує. Вони знають, що польський уряд буде на ріжні способи пробувати, аби сі священики були прогнані зі своїх парохій, та щоби вони були примушені вертати в рідний край, себто під польське пановання. Там їм уже польські урядники показалиби, що значить польський місяць. Та священики зробили, що уважали за чесне після свого сумління та потрібне для народного добра.

Та не всі священики так зробили. Як читаю в новинці, поміщеній про зїзд священиків у Свободі, на зїзді зявилося щось трийцять священиків. Разом з тими, що заявили свою солідарність з ухвалами зїзду, не буде може й сорок. Тимчасом наших священиків в Америці є відай до сто. Значить, і навіть половини священиків не зявилося на нарадах, хоча на них радили, як ратувати їх власну церкву перед чужою неволею та не дати ворогам народа вживати церкви для польських цілий. Не дуже се відрадний факт, бо якби свідомости ворожих учинків не мав звичайний вірний церкви, який не має шкіл, то сьому не можна так дуже дивуватися, але як свідомости не має людина, що високі школи покінчила, то що вже на се сказати?

Та справа не є ще така зла. Власне, якби вірні не розуміли справи, то справа булаби для нашого народа зла, а для ворогів добра. Колиж справи не розуміють або не хочуть розуміти священики, але народ розуміє, то вже нарід найде спосіб, щоби навчити тих, які нібито високі науки мають, і вірних своїх беруться вчити, а не розуміють того, що ті вірні добре вже розуміють. Як є межи сими священиками такі, які для гарних відзнак, для титулів, для масних парохій, нехтують правду, гнуть своє людське достоїнство для наживи, то й сих їх вірні скоро провчать. Прийшла нині на сих священиків хвиля, що вже за мало голосити правду народови, бо нарід нині домагається правди в житю тих, що правду голосять. Тих, що голосять нам гарні засади зі Св. Письма, але сих засад у власнім життю не виконують, нарід буде трактувати, як лицемірів, фарисеїв, яким не місце вчити народ моральности й релігії. Таких людий як народних деморалізаторів нарід відсуне від впливу в народі й у церкві. Сього вимагає не лишень добро нашого народа, але й наука Св. Письма, яку вони нам голосять.

Михайло Камич,
Росфорд.

—o—

СВІЙ ДО СВОГО!

Богато у нас пишеться і говориться про всілякі товариства, їх рух і добрі діла супроти рідного краю і народа, та мало є згадок і дописей про економічні і фінансові товариства. Виглядає, як би таких у нас на еміграції не було. А прецінь ми маємо десятки таких товариств в роді-позичково будівельних спілок, по ріжних місцевостях Америки. Про такі власне спілки хочу я написати кілька слів і на сім місци підчеркнути їх вагу для нашого народу. Не хочу говорити про них з точки бизнесової а з точки патріотичної, бо хоч сі спілки в першій мірі виглядають чисто бизнесові, то патріотизм криється в них і то найкращий хочби тому, що через ті спілки ми дбаємо, щоб наш гріш не обертався в руках чужих, а в руках наших.

Як шикаґовський громадянин я обзнакомлений з рухом таких українських спілок в Шикаґо. Є їх тут чотири: „Дніпро", найбільша, що льокується при громаді при вул. Райс і Оклей (норд сайд) і обертає звиж 150 тисячами долярів; „Запороже" (савд сайд), що льокується при громаді при вуи 50. і Полайна; „Україна" (норд сайд), що льокується при православній громаді на Ірі і Робей вул. і „Дністер" (борн сайд). Всі разом спілки мають в обороті коло 400 тисяч долярів українського гроша. Воно дуже гарно зі сторони Українців шикаґовських кольоній, що мають такі спілки, однак на таку скількість нашого населення, тут жиючого, сі спілки повинні бути о много сильнійші. Я знаю, що багато тяжко запрацьованого ґроша нашого Українця валяється ще по чужих а по найбільшій части польських банках. А чи не краще, щоб кождий цент Українця був між Українцями і щоб з проценту користали Українці?

Хто є членом української позичково-будівельної спілки, той сповняє великий народний обовязок, бо є членом своєї власної фінансової інституції. Поза сим член такої спілки має найбільш свої власні користи, бо ощаджує собі гроші або визичає на добрих, вигідних сплатах для закупна дому а при сім стає не тільки членом, але властителем такої спілки чи радше українського банку: має право голосувати на мітинґах, вибирати директорів і сам бути вибраним. Гордим повинен бути кождий і кожда, що є членом свого рідного банку. А в нас в Шикаго є найкраща нагода для всіх бути членами одної з таких спілок, бо є їх чотири і то в ріжних найбільших українських кольоніях.

Не треба слухати ворогів наших народних інституцій, що буцімто ліпше є держати (ощаджувати) гроші в так званих стейтових банках. Наші спілки є так само під стейтовою контролею як і всі банки. Спілки такі були і є першими і найстаршими банками Злучених Держав Америки. В самім стейті Илинойсі є їх тисячі і обертають вони міліярдами долярів. Наші спілки, як і всі инші, позичають гроші на будинки, на легкі й о много догіднійші сплати, чим звичайні банки. Наші українські спілки є на услугу і допомогу Українцям, щоб Українці могли лекше стати властителями своїх домів. Найкращим патріотичним ділом є вписувати до українських спілок дітей: брати їм уділи (книжочки) від 25 цнт. до $2.50 тижнево. Таким чином дитина научиться в першій мірі ощаджувати, а при тім научиться попирати і шанувати власні народні інституції.

В кождій з наших спілок урядниками (директорами) є громадяни, вибирані рік річно. Звичайно се люде ретельні, чесні і знані народні працьовники.

Бути Українцем не вистарчить ще назвати себе так, не вистарчить сказати: „хочу України з гетьманом, чи з монархом на чолі". Се ще не є будова держави. Держава полягає в першій мірі на сильних народних фінансових інституціях.

Бути правдивим Українцем і членом великої своєї нації, треба співпрацювати і кооперувати все і всюда на всіх галузях української суспільности, а саме через свої орґанізації, так патріотичні, запомогові, асекураційні і фінансові.

Степан Мусійчук,
член спілки „Дніпра"
в Шикаго, Илл.

НОВИЙ ЧЕСЬКИЙ ЗАМАХ.

Плян прилучення Ужгороду з околицею до Словаччини. — Протести українського населення.

Ужгород, 6. лютого, 1297.

Мукачівські жиди, а з ними і посадник міста москвофіл д-р Петриґалла, відгадуючи пляни чеських централістів, почали широку акцію в справі перенесення столиці Закарпаття з Ужгороду до Мукачева. Що за тим пляном криється, не треба, здається, нікому ближче пояснювати. Це дальший наступ чеського правительства та заґарантовані свого часу торжественно автономічні права нашої країни, що тільки під умовою прилучилася до чехословацької республики. Після створення із Закарпаття тільки одної жупи з осідком у Мукачеві прийшла тепер черга на перенесення ґубернії з Ужгороду до тогож міста, а за тим криється і плян прилучити Ужгород з цілою ужанською жупою до Словаччини (значна часть цієї жупи прилучена й так неправно вже давніще до Словаччини).

Зрозуміла річ, що новий замах чехів на автономію українського Закарпаття викликав тут у всіх кругах нашого народу величезне обурення. Вислович того обурення були й постанови спеціально в цій справі скликаної наради в Ужгороді з дня 28. м. м. й окрема нарада закарпатських послів, скликана з ініціятиви посла христ.-народньої партії о. Августина Волошина на день 30. м. м.

Учасниками першої наради-протесту були представники всіх культурних та економічних установ Закарпаття. По промовах посла Волошина, д-ра Гагатка, д-ра Гатія (комуніста) й ін. вислано телеграфічно протест до президента Масарика й до голови ради міністрів, а крім того вибрано спеціяльну делегацію для зложення устного протесту на руки віцеґубернатора й центральних властей у Празі. Вибрана делегація вже найближчого дня (29. м. м.) заложила проти наміреного перенесення ґубернії до Мукачева рішучий протест на руки віцеґубернатора, який заявив, що в цій справі поділяє думку загалу населення країни. До Праги виїхала ця сама депутація з відповідним меморіялом.

На скликаній пос. Волошином на день 30 м. м. нараді послів були крім ініціятора: д-р Гагатко, д-р Кралік, д-р Корлат, а в заступництві пос. І. Куртяка — Юл. Фелдешій. Посли Штефан і Нечас не взяли в нараді участи, але заявили, що з її постановами солідаризуються. Послів комуністів на цю нараду не прошено. Присутні заложили протест проти того, що таку важну зміну в адміністративнім устрою держави переводиться без порозуміння з представниками населення, як також проти ломання законів, що відносяться до Закарпаття. В окремій резолюції виставлено домагання, щоби зміну границь між Словаччиною і Закарпатською Україною заінтересоване населення вирішило шляхом плебісциту.

Чи поможуть що ці протести, покаже недалека будучність. На всякий випадок слід замітити, що чеське правительство за останній рік уже втрете насильно ломить адміністративні права українського Закарпаття. Так появився у нас неправно відомий язиковий розпорядок, що дав нам у наслідку понад 50 чеських шкіл, так створено у нас проти волі народу одну велику жупу, а тепер прийшла черга на дальше обкроювання й обтинання території автономної української країни. В тому становищі лишається нам тільки одно: протестувати перед цілим світом проти нового замаху чехів на наші загарантовані права.

С.
(„Діло").

Лікар: Отже вважайте: одні піґулки маєте для нирок, таблетки для жолудка, а онті піґулки на нерви.

Хорий: Добре, пане доктор, я це розумію, але як ті лікарства помішаються у мене в середині в жалудку, і як вони самі дальше найдуть дорогу, того не розумію.

ЗАЦІКАВЛЕННЯ ПРИЇЗДОМ ГАРКАВЕНКА ДО ФИЛАДЕЛФІЇ, ПА.

Борба Гаркавенка в Филаделфії в середу 9-го марта в Олимпік Гол, ріг Секонд і Крістіян ул., викликує велике зацікавлення між українською кольонією. Послідними часами Гаркавенко заінтересував всіх, хто тільки читає часописи, о його побідах у всіх місцевостях, де він бореться. Менаджер Жак Пфефер одержує богато письм з ріжних місцевостий Америки і Канади, в котрих просять, щоб привести Гаркавенка в їх околиці. Борбу у Филаделфії уряджує Олимпик Клюб, щоб показати Гаркавенка публиці.

ГАРКАВЕНКО БОРЕТЬСЯ В БОСТОНІ.

Українська кольонія в Бостоні буде мати знова нагоду побачити Гаркавенка, котрий буде боротися в четвер 10-го марта в Грeнд Опера Гавз, ріг Довер і Вашингтон ул. Приїзд Гаркавенка до Бостону викликує велике зацікавлення.

ГАРКАВЕНКО БОРЕТЬСЯ В РОЧЕСТЕР, Н. Й.

Накінець Українці в Рочестер дождалися також побачити Гаркавенка. Гаркавенко буде боротися в Рочестер в пятницю 11-го марта в великій Конвеншон Гол. Сподіються, що всі Українці прийдуть привитати свого земляка. Там будуть боротися ще другі пари.

ДО НАШИХ ПОКУПЦІВ.

Отсим повідомляємо наших Шан. Покупців, що книжок за післяплатою (C. O. D.) з засади нікому не висилаємо.

Книжок на кредит також не висилаємо.

На такі листи, в котрих є замовлення на якісь книжки, а нема долучених рівночасно гроший (або віродостойних чеків чи моні-ордерів) за замовлені книжки, відповідати не будемо.

Всякі книгарняні замовлення полагоджуємо лише за попереднім надісланнем належитости.

Книгарня „Свободи".

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

—o—

НЮАРК, Н. ДЖ.

На Український Дім в Збаражі.

На поклик до Збаражчан, щоби спішили з допомогою на викінчення Укр. Дому в Збаражі, відозвалися і прислали свої жертви отсі щирі Збаражчане: тов. Анд. Животко з Імперіел, Па. $25.00; Д. Добротвір з Майнерсвіл, Па. $25.00; гром. Григорій Притула з Кромптон, Р. Ай., $15.00. Разом $75.00.

Хто слідує?

Всі гроші, які отримує Комітет Збаражчан в Нюарку, Н. Дж., будуть вислані до Збаража 15. марта, тому проситься, хтоб хотів, щоби його жертва була вислана разом, най поспішиться з своєю жертвою. Більші жертви шліть впрост до Збаража.

К. Багрій,
19 Morton St., Newark, N. J.

—o—

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Поміч Рідній Школі в Старім Краю.

Тов. „Просвіта" ухвалило дня 12. м. м. на своїх зборах висилгнувати зі своєї каси $50.00 на Рідну Школу. Гром. Василь Богулевич зрікся своєї премії в користь Рідної Школи в сумі $10.00, а низше підписаний зібрав на зборах Тов. „Просвіта" в Джерзи Сіті, Н. Дж. $9.75. Жертвували по $2.00: Стефан Чосник, Іван Самуїл з Накла, Теодор Чосник; по $1.00: Іван Самуїл, Данило Мадай, Стефан Гнира; Теодор Павлина 50 ц.; Іван Гелета 25 ц.

На зборах Тов. „Просвіта" жертвували по $2.00: Николай Кіндзерський, В. Командо; по $1.00: др. Андрій Борак, Дмитро Винник, Иосиф Хомів, Дмитро Сеник, Василь Антошків, Іван Тураш, Михайло Квасницький; Іван Жовнір 50 ц.; Стефан Чосник чл. вкл. для Тов. Тов. „Просвіта" у Львові $10.00. Разом $91.25, які вислано до краю для Рідної Школи. Кромі того в касіра п. Палекого знаходиться ще $30.00 на Рідну Школу в Ню Йорку.

Стефан Чосник.

—o—

ГЕЙЗЛЕТОН, ПА.

Збірка на Читальню „Просвіти" в с. Устечку.

Це обовязок кождого, що походить з села Устечко, повіт Заліщики, щоби помочи рідним браттям в будові читальні „Просвіта".

Поміч належить слати на руки будівельного комітету в старім краю, або до місцевого, до якого належать: Стефан Аптульський, Василь Луговий, Онуфрій Костюк.

До сего часу зложили слідуючі добродії: по $5.00: Стефан Аптульський, Василь Луговий, Онуфрій Костюк, Митро Юрчишин; по $2.00: Онуфрій Шараварко, Сафат Касіян, Федор Шалінський; по $1.00: Никола Сюсяйло, Генрик Слоцький, Михайло Гнатюк.

Гроші вислано до краю.

Stefan Aptulski
19 E. Beach St., Hazleton, Pa.

—o—

ТОЛІДО, О.

Коляда на Рідну Школу.

Громадяни И. Рощіпка і Г. Миськів зібрали як коляду $10.50 і вислали до Обєднання для Рідної Школи в краю.

Жертвували по $1: И. Рощіпка, Г. Миськів, Д. Медецько, Н. Скотинський, А. Унисько, Б. Унисько, М. Чорний, О. Петришин, Н. Петришин, С. Гавриляк, а М. Вітушинський 50 ц.

Хочу звернути ще увагу на те, що в нашій громаді перетримуємо одиниця $20, зібраних попереднього року на Коляду. Загал наш про те знає і допоминається сею дорогою, щоби ті гроші були вислані на Рідну Школу.

И. Рощіпка.

ВІДОЗВА ДО ОДНОСЕЛЬЧАН ЗІ СЕЛА ГНИЛИЧКИ МАЛІ, ПОВІТ ЗБАРАЖ.

Громадяни!

Кооператива „Сила" в Гниличках і вибраний кооперативними зборами будівельний комітет звертається до Вас зі щирим проханням допомогти їм в будові кооперативного дому.

Наша кооператива дістала від громади площу під будову свого власного дому. Ми, розуміємо, що такий дім повинен стати прибіжищем всі культурних і економічних установ села, а тимсамим центром всього духового життя і духового відродження нашого села і народу, постановили вибудувати дім, котрийби відповідав всім вище наведеним умовам.

Та населення села, знищене воєнними лихоліттями, зруйноване економічно, не в силі і при своїх найбільших зусилях вкласти стільки жертв на дім, якого кошти муть виносити приблизно 2,000 дол.

Звертаємося до Вас, кинених долею в далеку чужину, з проханням — станьте нам до помочі. В надії, що Ви, борячись о кусень хліба, найскорше зрозумієте нас і наші змагання і нашу боротьбу о економічну незалежність і кращу політичну будучність нашого народа, однодушно відкликнетесь на наш заклик і допоможете нам в тім, для нас всіх так важнім а заразом і так важкім завданню.

Хай не буде ні одної одиниці, яка не поспішилаби з датком на кооперативний, а тимсамим і Народний Дім в своїм селі.

Хай щедро посипляться Ваші жертви на це благородне діло.

Хай вскорі стане на ноги дім, який буде свідком грядучим поколінням, що їх предки не дармували, а працювали і боролись о краще будуче.

А Вас, Громадяни, коли затужите за старим краєм і вернете, привітає Народний Дім як символ зросту свідомости, сили і праці нашого народу.

Комітет будови справить пропамятну книгу, де впише імена всіх жертводавців, а імена цих, що зложать не менче 50 дол., впише в мармурову таблицю Народного Дому.

Памятайте, що два рази дає, хто скоро дає.

ЗА КООПЕРАТИВУ „СИЛА":

Волод. Зазуля, справник; Ярослав Довгань, книговод; Яків Спігур, скарбник.

ЗА БУДІВЕЛЬНИЙ КОМІТЕТ:

Др. Ів. Яворський, голова; Мусій Трач, містоголова; Демко Мазій, секретар; Семен Козуб, скарбник.

Дорогі Родимці!

Висше наведену відозву з рідного села Гниличок передаємо так, як ми отримали. На заклик рідного села громадяни, що живуть в Нюарку, Н. Дж., скликали 27. січня збори, на котрі явилося 13 односельчан. На тих зборах вибрано постійний комітет, що має занятись збиранням фондів на будову Народного Дому в ріднім селі.

До комітету зістали вибрані: Лаврен Решотка, голова; Володимир Яроцький, касієр; М. Козуб, писар.

Зараз перевели ми між собою збірку на висше наведену ціль. Зложили жертви слідуючі односельчане: М. Козуб $25.00, Савин Литвин $25.00, Анна Ярошка $15.00, Іван Решотка $15.00; В. Ярошкий, В. Шпунтер, П. Литвин, Вас. Ярошкий, Л. Решотка, А. Каліста, М. Трохимчук, Андрій Яриш і Софія Гучик по $10.00. Разом $170.00.

Є обовязком кождого громадянина(-ки) з Гниличок зложити свою цеголку на ту будову — так як зробили нюарські громадяни, бо з малих лепт-цеголок стане велика будова — твердиня, гордість нашого села.

Тож відчиніть своє серце, відкрийте уха, не будьте самі собі ворогом, отворіть свої серця жертвенности і покажіть, що Ви зрозуміли вагу цего діла і що шукаєте своєї долі не в кому иншому, а в собі. Не жалуйте труду, ні зусиль, ні грошевих жертв на ту ціль. Нехай кождий односельчанин, бідний чи богатий, стягнеться на малу жертву, бо тільки через щиру і загальну жертвенність зі славою і честю покінчимо зачате діло. Комітет будови Народного Дому в Гниличках свідомий своєї тяжкої праці а заразом відвічальний за успішне переведення того діла — взиває: переведіть загальну збірку всіх наших односельчан в Америці.

Наш нюарський комітет займеться дальшою збіркою в Нюарку і околиці і отсею дорогою просимо товаришів, що перебувають по инших місцевостях, щоб зі своєї сторони причинились як найщиріще до тої збірки. Датки просимо посилати просто до краю на руки касієра в Гниличках — або на руки касієра нюарського комітету, якого адреса є слідуюча:

WOLODYMYR YAROTZKY,
17 Beacon St., Newark, N. J.

Чоловік за кождою поданою стравою докоряє своїй молодій жінці: — Ти не так вариш, як моя мати! Моя мати краще варила!

Жінка ніяк не могла догодити чоловікові, що й не вариювала би-й не випікала би. Коли раз подала на стіл якесь печиво, чоловік знову привитав жінку таким самим докором. Жінка нічого не відповіла, лише забрала печиво до кухні. Вечером подала чоловікові якесь инше печиво.

— А видиш, це зовсім инакше! — сказав чоловік вдоволене! — воно зовсім таке, як пекла моя небіжка мама. Якжеж ти пекла його?

— Зовсім звичайно — каже жінка. — Замісць масла взяла я маргарини, молоко розпустила з водою тай трохи поташу додала до розчини.

—o—

Директор цирку укладає своє турне. Зголошується до нього якийсь чоловік і представляється, як „мистець Оваріо", що робить ріжні жонглерські штучки і вкінці зїдає пів копи курячих яєць, десять качачих і десять гусячих.

— Добре — каже директор цирку — я міг би вас приняти, але звертаю вашу увагу, що ми в неділю і свята даємо три представлення, а як бизнес піде добре, то ще й четверте. Чи ви могли би видержати це?

— Нічого! — сказав „Оваріо" — добре, але мусите загарантувати мені, що ще мати-му час пообідати.

ДО ВСІХ ДОПИСУВАТЕЛІВ.

Просимо затямити собі:

1. — Дописі писати коротко.
2. — Виразно і читко.
3. — Лиш по одній стороні паперу
4. — В дописях подавати лиш правдиві вісти.
5. — Писати лише про річи цікаві для усього загалу читачів, або бодай його значної части.
6. — В дописях нікого не перехвалювати без дійсної заслуги.
7. — Не лаяти нікого особисто, ані не нападати, ані не зачіпати.
8. — Не жадати звороту дописі, яку дописуватель написав за кілька минут (коли її дуже потребує, може у себе оставити відпис).
9. — Не посилати „наглих" дописей з домаганнем „сейчас" помістити, бо се звичайно тільки показує, що дописуватель опізнився і хоче, щоб редакція се надоложила.
10. — Не присилати до редакції стихів і поезій недоладних щодо форми або безвартних щодо змісту; а до того й не жадати звороту таких віршів.

Адм. „Свободи".

ПОЗІР! ПОЗІР!

Сим подається до відомо всім нашим читачам, що присилаючи до поміщення ріжні оголошення до часописи „Свобода", треба рівночасно враз з оголошенням присилати і належитість за них. Щоби читачі могли орієнтуватися яка належитість має бути присилана враз з даним оголошенням, будуть ласкаві за кожде написане в оголошенню одно слово числити 2 цт коли таке оголошення має 30 або більше слів. За оголошення котрі не мають 30 слів платиться 50 цнт. за раз. Винятом творять лишень відділи У. Н. Союза, котрих оголошення мають бути підписані місцевим урядом відділу. Всі оголошення мають бути присилані до адміністрації „Свободи" 5—6 день перед днем оголошення їх в часописі, так що колиби вимагала сего потреба, був час пороузумітися зі сторонами. Сторони котрі не схотять пристосовитися і придержуватися повисших правил, не можуть відтак нарікати на часопись, що непоміщено їм оголошення за скоро.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

—o—

ПОТРЕБА УЧИТЕЛЯ, знаючого і музику, до двох шкіл, в Bronx і Mount Vernon, наука щоденно від 5 до 7 вечером, в суботу від 1 до 3 пополудни. Зголошення слати: 51-4
WASYL MOROZOWYCZ,
1134 Simpson St., Bronx, N. Y.

ДО ВИНАЙМУ ШТОР, помешкане і вуджарня, дешевий рент, штор вживаний через 15 літ як бучерня і гросерня. Голоситись під число **467 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.** 54-8

НА ПРОДАЖ ДЕЛІКАТЕСЕН ШТОР, між нашими людьми і поляками, інтерес добрий. Голоситися до: 52-4
PHILIP ZAMSKY,
215½ E. 7th St., New York City.

ВЕЛИКА НАГОДА

хтоби хотів набути 5-акрову фарму на Українській Кольонії в Millville, N. J. близько церкви і міста, дім на 5 кімнат і літня кухня з електричним освіченем, стайня і гарадж, курник, 50 овочевих дерев і богато инших знарядів. Продам за $2,600. Голоситися до: 52-4
FRANK KRAWZ,
R. F. D. 4, Millville, N. J.

СВІЙ ДО СВОГО!

доставляємо дрова рубані і в кавалках, угле, перевозимо форнічер в місті і поза містом. Обслуга скора і ретельна.

З замовленнями звертайтесь до: 54-
PIDHORECKY & ZACHKO
324 St. Paul's Ave., or 225 Day St.,
Tel. Bergen 1145. Jersey City, N. J.

ФАРМИ.

Фарма 100 акрів, мусить бути продана в марті, на стейтовій дорозі, 10 хвиль від стації і фабрик, земля рівна і без каміня, ліс і літня вода до купання, добрі будинки і фармерські машини, вода в домі, 7 коров, 2 добрі коні, 100 курий і ріжні фармерські споживчі продукти, можна купити і меблі, бо люди віді їжджають до краю. Ціна $5,600, готівкою $2,000. Голоситися до: **Nikolai Lagoda, P. O. Box 252, Versailles, Conn.** Tel. 1526-14 Norwich. 52-7

ДЕВЯТЬ КНИЖОК ЗА ДОЛЯРА!

Хто пришле одного доляра, дістане оплатно в рекомендованій посилці 9 книжок В. Будзиновського:

1) Ішли діди на муки, 2) Історія України І. (княжий вік), 3) Історія України II. (литовсько-польський вік), 4) З живого медведя (комедія), оповідання: 5) До віри батьків, 6) Шагін Герай, 7) Небіжчик ходить, 8) Волю бути козачкою, 9) Пластун. 279-

Доляра висилати в рекомендованім листі на адресу: W. Budzynowsky, ul. Chrzanowska, 11. a., Lemberg, East Galicia, Poland, Europe.